

§ 20. ДЗІЎНЫ СВЕТ ДЗЯЦІНСТВА

Зінаіда Серабракова.
Каця з нацюрмортам

Мікалай Ге.
Партрэт Вольгі Паўлаўны
Кастычовай

Майстры мастацтва заўсёды любілі маляваць дзяцей. Напэўна, таму, што глядзець на выявы дзяцей, чытаць і слухаць займальныя гісторыі пра іх падабаецца ўсім. Дарослым — таму, што ўсе дарослыя былі калісьці дзецьмі. А дзецям — таму, што гэта пра іх...

Дзеці, як і ўсе людзі наогул, бываюць розныя: вясёлыя і сумныя, таварыскія і недаверлівыя, бесклапотныя і сур'ёзныя. Усю гэту разнастайнасць пачуццяў, настраў спрабуюць перадаць мастакі ў сваіх творах.

Напрыклад, мастачка Зінаіда Серабракова любуецца лёгкім і бестурботным характарам сваёй дачкі Каці. Такой жа рухавай паўстае юная гераіня балета Сяргея Пракоф'ева «Рамэа і Джульэта» ў сцэне «Джульэта-дзяўчынка».

А вось зусім іншы вобраз. Вользе Кастычовай усяго адзінаццаць гадоў. Яна расце ў сям'і навукоўца, шмат чытае і разважае. Аўтар партрэта, мастак Мікалай Ге, звяртае нашу ўвагу на сур'ёзнасць і задуменнасць дзяўчынкі. У назве карціны нават пазначана яе імя па бацьку.

Партрэты дзяцей часта пісаў і беларускі жывапісец Іван Хруцкі. На «Партрэце дзяўчынкі ў блакітнай сукенцы»

гераіня апранута так, як прынята было апранаць дзяцей з дваранскіх сем'яў у XIX стагоддзі. На ёй кароткая шаўковая сукенка

з фальбонамі, з-пад якої бачны доўгія карункавыя штонікі, на нагах — мяккія скураныя боцікі. Побач вялікі капялюш з блакітнымі стужкамі з такога ж шоўку, як і сукенка. Можна ўявіць, як будзе выглядаць юная модніца, калі капялюш апынецца ў яе на галаве. Твар дзяўчынкі выказвае гонар: *«Я пазірую мастаку»*.

Выява маленькага сабачкі робіць карціну па-хатняму ўтульнай. На лаўцы — кошык з пышнымі кветкамі. Іван Хруцкі любіў дапаўняць выявы людзей шыкоўнымі букетамі. Прыгажосць кветак падкрэслівае дасканаласць знешнасці мадэлі.

Далей разгледзім партрэты хлопчыкаў. На палатне Валянціна Сярова — парывісты і ўражлівы Міка Марозаў. Малога цяжка прымусіць сядзець спакойна і пазіраваць мастаку. Ён на ўсё рэагуе вельмі эмацыянальна. Але дарослыя не перашкаджаюць яго

Іван Хруцкі.
Партрэт дзяўчынкі
ў блакітнай сукенцы

Валянцін Сяроў.
Партрэт Мікі Марозава

Іван Хруцкі.
Хлопчык у саламяным
капелюшы

Васіль Трапінін.
Партрэт сына Арсенія

бурным рэакцыям, асабліва калі гэта водгук на творы мастацтва. Хлопчык вырасце і ў далейшым стане аўтарытэтным мастацтвазнаўцам. А эмацыянальнасць застанецца.

Безыменны хлопчык у саламяным капелюшы, намаляваны Іванам Хруцкім, відаць, сваю ролю мадэлі выконвае паслухмяна. І ўсё ж стаяць спакойна з кошыкам вінаграду сумна і цяжка. Дзіця стамілася, а мастак дакладна перадаў яго стомлены погляд. Усе дэталі яго касцюма прыгожыя: пышная, прысабраная па рукавах і каўняры кашуля, на капелюшы — паўлінавае пярэ.

Спакойным і задуменым адлюстравана свайго сына Арсенія выдатны рускі мастак Васіль Трапінін. Бачна, што жывапісец ганарыцца сваім сынам — перад намі свабодная, ясная і вольная душа.

Таленавітыя мастакі як чараўнікі. Яны не толькі перадаюць унутраны стан і характар мадэлі, але і нярэдка прадчуваюць ці проста сілай уяўлення ствараюць іх будучыню.

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ

1. Уважліва разгледзьце ўсе партрэты, змешчаныя ў параграфе і электронным дадатку. Якое ўражанне яны зрабілі на вас? Якія выразныя сродкі выкарыстоўваюць майстры мастацтва для таго, каб перадаць характар і настрой сваіх герояў?

2. Паглядзіце ў інфармацыйных крыніцах сцэну «Джувьета-дзяўчынка» з балета «Рамэа і Джувьета» Сяргея Пракоф'ева (I дзея, II карціна). Якія эмоцыі юная Джувьета перадае ў танцы? Ахарактарызуйце асноўныя паставы і рухі гераіні. Якія сродкі музычнай выразнасці выкарыстоўвае кампазітар для адлюстравання характару Джувьеты (дынамічныя адценні, музычныя інструменты, змяненні тэмпу, рытмічны малюнак)?

Прадэманструйце танцавальныя рухі га-лоўнай гераіні, якія ярчэй за ўсё перада-юць характар музычнага вобраза, яго рухомасць, імклівасць і жвавасць.

ТВОРЧАЯ МАЙСТЭРНЯ

3. Свой аўтапартрэт нямецкі мастак Альбрэхт Дзюрэр напісаў у 13 гадоў. У верхнім куце ён пакінуў надпіс: «Гэта я сам намалюваў у люстэрку ў 1484 годзе, калі быў яшчэ дзіцём. Альбрэхт Дзюрэр». Якім уяўляецца вам Дзюрэр-хлопчык? Што вас здзівіла ў гэтым партрэце?

Паспрабуйце і вы стварыць аўтапартрэт. Падрыхтуйце фотасесію «Аўтапартрэт. Мой настрой» (5–6 фотаздымкаў). Што вы хацелі расказаць пра сябе сябрам?

Альбрэхт Дзюрэр.
Аўтапартрэт

§ 21. ЗАНЯТКІ І ЗАХАПЛЕННІ ДЗЯЦЕЙ

Дзецям сумна сядзець без справы. З самага маленства іх займа-юць гульні і цацкі. Мастакі ўважліва назіраюць за дзецьмі, іх заха-пленнямі і заняткамі і распавядаюць пра гэта ў сваіх творах.

Напрыклад, адна з любімых тэм у мно-гіх мастакоў — дзяўчынка з лялькай. Па-глядзіце, як клапацліва гераіня палатна Васіля Трапініна трымае сваю любіміцу, якую сімпатыю ў яе выклікае цацачная сяброўка.

Вытанчаную фартэпіянную п'есу пад назвай «Серанада ляльцы» напісаў фран-цузскі кампазітар Клод Дэбюсі. Ён прысвя-ціў яе любімай цаццы сваёй дачкі Шушу. У далікатнай музычнай тэме адгадваюцца нязграбныя, крыху механічныя рухі лялькі. Разам з тым музыка поўная грацыёзнай жаноцкасці і какецтва, быццам кампазітар

Васіль Трапінін.
Дзяўчынка з лялькай

